

نشانه های خاتمه به خیر شدن

خدا و رسولش صلی الله علیه و سلم ، علایم و نشانه های خاتمه به خیر شدن را ارائه داده اند، که هر کس با یکی از آن نشانه ها فوت کند، یا هنگام قبض روح یکی از آن علائم در او دیده شود، دلالت بر حسن خاتمه اش دارد.

۱. گفتن کلمه شهادت هنگام قبض روح. در این خصوص احادیثی نیز آمده است:

• «وَمَنْ كَانَ آخِرُ كَلَامِهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ». حاکم و غیره و سند آن حسن می باشد

(هر کس آخرین کلمه اش لا اله الا الله باشد، به بهشت خواهد رفت).

• طلحه بن عبیدالله می گوید: از رسول الله صلی الله علیه و سلم شنیدم که فرمود: من کلمه ای

می دانم که هر کس هنگام قبض روح، آن را بخواند، چهره اش درخشان می شود و خداوند سختی های سکرات موت را از وی برطرف می سازد. طلحه پرسید: آن چیست؟ عمر فرمود: مگر کلمه ای بهتر و با عظمت تر از کلمه ای که رسول الله صلی الله علیه و سلم به عمویش که در حال جان دادن بود، تلقین کرد، سراغ داری؟ یعنی از «لا اله الا الله»؟ طلحه به عمر گفت: کلمه، همین است. راست می گوئی؟ احمد و سندش صحیح است

۲. عرق پیشانی

در حدیث بریده بن خصیب آمده است که ایشان در خراسان بود. به عیادت برادرش رفت، او در حال جان دادن بود و پیشانی اش عرق کرده بود. بریده گفت: الله اکبر، از رسول الله صلی الله علیه و سلم شنیدم که فرمود: (مرگ مومن توأم با عرق جبین است). احمد و ترمذی.

۳. مردن در شب جمعه یا روز آن : رسول الله صلی الله علیه و سلم می فرماید:

«مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَمُوتُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَوْ لَيْلَةِ الْجُمُعَةِ إِلَّا وَقَاهُ اللَّهُ فِتْنَةَ الْقَبْرِ». احمد و ترمذی.

ترجمه: هر مسلمانی که روز جمعه یا شب جمعه فوت کند، خداوند از عذاب قبر نجاتش می دهد.

۴. شهید شدن در عرصه های نبرد.

خداوند می فرماید: وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْواتًا ۚ بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزُقُونَ (169) فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ (170) يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةِ اللَّهِ وَفَضْلِهِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ (171) [آل عمران: 169-171].

ترجمه: کشته شدگان راه الله را مرده نپندارید، بلکه آنان زنده هستند و نزد پروردگارشان روزی می خورند و به آنچه خداوند به آنان داده است ، شادمان اند و به کسانی که بعد از آنان می آیند، بشارت می دهند بر اینکه هیچ خوف و هراسی نداشته باشند و خداوند پاداش مومنان را ضایع نخواهد کرد.
در این خصوص ، روایاتی نیز آمده است:

• «لِلشَّهِيدِ عِنْدَ اللَّهِ عِزٌّ وَجَلٌّ سِتٌّ خِصَالٌ أَنْ يُغْفَرَ لَهُ فِي أَوَّلِ دَفْعَةٍ مِنْ دَمِهِ وَيَرَى مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ وَيَحَلِّي حُلَّةَ الْإِيمَانِ وَيُجَارَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَيَأْمَنَ مِنَ الْفِرْعِ الْأَكْبَرِ وَيُزَوَّجَ مِنَ الْخُورِ الْعَيْنِ وَيُسْفَعُ فِي سَبْعِينَ إِنْسَانًا مِنْ أَقَارِبِهِ». ترمذی، ابن ماجه و احمد و سند آن صحیح است

ترجمه: شهید، نزد خداوند شش امتیاز دارد. با ریختن نخستین قطره خورش، گناهانش بخشوده می شود. محل سکونتش در بهشت به او عرضه می گردد، از عذاب قبر، نجات می یابد، از وحشت بزرگ روز محشر در امان خواهد بود، لباس ایمان پوشانده خواهد شد، با حوریان بهشتی ازدواج خواهد کرد و برای هفتاد تن از خویشاوندان، خود شفاعت خواهد نمود.

• یکی از یاران رسول الله صلی الله علیه و سلم روایت می کند:

«أَنْ رَجُلًا قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا بَالُ الْمُؤْمِنِينَ يُفْتَنُونَ فِي قُبُورِهِمْ إِلَّا الشَّهِيدَ قَالَ كَفَى بَبَارِقَةِ السُّيُوفِ عَلَى رَأْسِهِ فِتْنَةً»^۱

ترجمه: شخصی سوال کرد: ای پیامبر خدا! چرا همه مومنان در قبرهایشان مورد آزمایش قرار می گیرند، بجز شهید؟ فرمود: همان برق شمشیر که بر فرق سر شهید می درخشد، برای بیش بزرگترین آزمایش است. امیدواریم که این حکم مشمول کسی بشود که قلباً مشتاق شهادت در راه خدا است. گرچه در میدان جنگ کشته نمی شود. بدلیل حدیثی که رسول الله صلی الله علیه و سلم می فرماید: هر کس صادقانه از خدا خواهان شهادت باشد، به درجه شهیدی می رسد، گرچه بر بستر خود بمیرد.

۵. مرگ در حال جهاد در راه خدا:

در این خصوص، دو حدیث وجود دارد.

* «مَا تَعْدُونَ الشَّهِيدَ فَيَكُمُ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ قُتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَهُوَ شَهِيدٌ قَالَ إِنْ شَهِدَاءِ أُمَّتِي إِذَا لَقِيلُ قَالُوا فَمَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ مَنْ قُتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ مَاتَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ مَاتَ فِي الطَّاعُونَ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ مَاتَ فِي الْبَطْنِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَالغَرَقُ شَهِيدٌ». مسلم از ابوهریره

ترجمه: رسول الله صلی الله علیه و سلم از صحابه پرسید: شما چه کسی را شهید میدانید؟ عرض کردند: ای پیامبر خدا! هر کس در راه خدا کشته شود، او شهید است. رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمود: با این حساب، شهدای امت من، اندک خواهند بود. عرض کردند: پس چه کسانی شهید به حساب می آیند؟ رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمود: هر کس که در راه الله کشته شود، و یا بمیرد و هر کس در اثر وبا و اسهال بمیرد یا در آب غرق شود شهید است.

* «وَمَنْ فَضَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَمَاتَ أَوْ قُتِلَ فَهُوَ شَهِيدٌ أَوْ وَقَصَهُ فَرَسَهُ أَوْ بَعِيرَهُ أَوْ لَدَعْتَهُ هَامَةً أَوْ مَاتَ عَلَى فِرَاشِهِ أَوْ

بَأَى حَتْفٍ شَاءَ اللَّهُ فَإِنَّهُ شَهِيدٌ وَإِنْ لَهُ الْجَنَّةَ». ابوداود و حاکم و بیهقی و سند آن حسن است

ترجمه: هر کس در راه خدا از خانه خارج شود و سپس بمیرد یا کشته شود یا از اسب و شتر بیفتد و بمیرد یا گزنده ای او را نیش زند و یا بر بستر خود بمیرد، شهید و بهشتی است. ششم: مردن در طاعون: و در این خصوص نیز روایاتی آمده است:

* «حَفْصَةُ بِنْتُ سِيرِينَ قَالَتْ قَالَ لِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ بِمَا مَاتَ يَحْيَى بْنُ أَبِي عَمْرَةَ فَقُلْتُ بِالطَّاعُونَ فَقَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الطَّاعُونَ شَهَادَةٌ لِكُلِّ مُسْلِمٍ». بخاری، طیالسی و احمد

ترجمه: حفصه دختر سیرین می گوید: انس بن مالک از من پرسید: علت مرگ یحیی بن ابی عمره چه بود؟ عرض کردم: در اثر طاعون فوت کرده است. انس گفت: از رسول الله صلی الله علیه و سلم شنیدم که فرمود: مسلمانی که در اثر طاعون بمیرد، شهید است.

* عایشه می گوید: از رسول الله صلی الله علیه و سلم درباره طاعون پرسیدم. فرمود: طاعون عذابی است که خداوند بر

کسی که می خواست، می فرستاد. سپس، خداوند آن را برای مومنان رحمت قرار داد. بنابراین، در شهری هرگاه طاعون شیوع پیدا

کند و مسلمان در آنجا باشد و از شهر خود بیرون نشود و بداند که هیچ آفتی بدون خواست خداوند به او نخواهد رسید، (اگر بمیرد) پاداش شهید را دارد. بخاری، بیهقی و احمد

«يَأْتِي الشُّهَدَاءُ وَالْمُتَوَفَّوْنَ بِالطَّاعُونَ فَيَقُولُ أَصْحَابُ الطَّاعُونَ نَحْنُ شُهَدَاءُ فَيَقَالُ أَنْظَرُوا فَإِنْ كَانَتْ جِرَاحُهُمْ كَجِرَاحِ

الشُّهَدَاءِ تَسِيلُ دَمًا رِيحَ الْمِسْكِ فَهُمْ شُهَدَاءُ فَيَجِدُونَهُمْ كَذَلِكَ». احمد و طبرانی فی الکبیر

ترجمه: شهدا و کسانی که در اثر طاعون فوت کرده اند، به محضر پروردگار شرف یاب می شوند. طاعونی ها می گویند: پروردگارا! ما جزو شهدا هستیم، (به فرشتگان) گفته می شود: ببینید اگر زخم آنان مانند زخم شهیدان است و از خون آنان بوی مشک می آید، راست می گویند. پس آنان را اینگونه می یابند.

۶. مرگ بر اثر اسهال: در این خصوص دو حدیث وجود دارد:

«و من مات فی البطن فهو شهید». (هر کس در اثر اسهال بمیرد شهید است). مسلم

«عبدالله بن یسار می گوید:

نزد سلیمان بن سرد و خال بن عرطفه نشسته بودم. درباره مردی که در اثر اسهال فوت کرده بود، سخن بمیان آمد. آنها اظهار تمایل کردند که در نماز جنازه او حاضر شوند. یکی به دیگری گفت: مگر رسول الله صلی الله علیه و سلم نفرموده است، هر کس در اثر اسهال بمیرد، شهید است و در قبر عذاب نمی بیند؟ دومی گفت: بلی. راست می گویی. نسائی، ترمذی، ابن حبان، طیالسی و احمد و سند آن صحیح

۷. مرگ در اثر غرق شدن یا زیر آوار رفتن: رسول الله صلی الله علیه و سلم می فرماید:

«الشُّهَدَاءُ خَمْسَةٌ الْمَطْعُونُ وَالْمَبْطُونُ وَالْغَرَقُ وَصَاحِبُ الْهَدْمِ وَالشَّهِيدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ»^۲

ترجمه: شهدا پنج دسته اند: کسی که در اثر طاعون بمیرد و شخصی که در اثر اسهال فوت شود و کسی که در آب غرق شود و کسیکه زیر آوار بمیرد و کسیکه در راه خدا کشته شود.

۸. مردن زن در ایام نفاس و در اثر زایمان:

عباده بن صامت می گوید:

«أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَادَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ رَوَاحَةَ قَالَ فَمَا تَحَوَّزَ لَهُ عَنْ فِرَاشِهِ فَقَالَ أَتَدْرِي مَنْ شُهَدَاءُ أُمَّتِي قَالُوا قَتَلَ الْمُسْلِمِ شَهَادَةٌ قَالَ إِنْ شُهَدَاءُ أُمَّتِي إِذَا لَقِيلُ قَتَلَ الْمُسْلِمِ شَهَادَةٌ وَالطَّاعُونَ شَهَادَةٌ وَالْمَرَأَةُ يَقْتُلُهَا وَكَلَّهَا جَمْعَاءَ شَهَادَةٌ يَجْرُهَا وَكَلَّهَا بِسُرْرِهِ إِلَى الْجَنَّةِ» بخاری، مسلم، ترمذی و احمد

ترجمه: رسول الله صلی الله علیه و سلم نزد عبدالله بن رواحه رفت. او نتوانست از بسترش برخیزد. رسول الله صلی الله علیه و سلم پرسید: آیا می دانی که شهدای امت من چه کسانی هستند؟ گفتند: مسلمانی که (بی گناه) کشته شود، شهید است، رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمود: پس شهدای امت من اندک اند. آنگاه فرمود: مسلمانی که کشته شود، و کسی که در اثر طاعون بمیرد. زنی که جنین اش باعث مرگش گردد، شهید است. و افزود که جنین بوسیله ناف خود، مادرش را به سوی بهشت می کشاند.

۹. یازدهم و دوازدهم: مرگ در اثر آتش سوزی و سینه پهلو(ذات الجنب): در این مورد نیز احادیثی آمده است که مشهورترین آنها حدیث مرفوعی است که جابر بن عتیک آن را نقل کرده است :

«الشَّهَادَةُ سَبْعُ سِوَى الْقَتْلِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ الْمَطْعُونُ شَهِيدٌ وَالْمَبْطُونُ شَهِيدٌ وَالْغَرِيقُ شَهِيدٌ وَصَاحِبُ الْهَدَمِ شَهِيدٌ وَصَاحِبُ ذَاتِ الْجَنْبِ شَهِيدٌ وَصَاحِبُ الْحَرْقِ شَهِيدٌ وَالْمَرَأَةُ تَمُوتُ بِجَمْعٍ شَهِيدَةٌ» .« مالک، نسائی، ابوداود، ابن

حبان، حاکم و احمد و سند آن صحیح است

ترجمه: جز کسیکه در راه خدا کشته شود، هفت نوع شهید دیگر نیز داریم: هر کس که در اثر طاعون بمیرد، شهید است، کسی که در آب غرق شود، شهید است. کسی که در اثر بیماری سینه پهلو بمیرد، شهید است. کسی که در اثر اسهال بمیرد، شهید است. کسی که در اثر آتش سوزی بمیرد، شهید است. همچنین کسی که زیر آوار بمیرد، شهید است. و زنی که جنین اش باعث مرگش شود، شهید است.

۱۰. مردن در اثر بیماری سل: رسول الله صلی الله علیه و سلم می فرماید:

«القتل فی سبیل الله شهادة ... و السَّل شهادة» مجمع الزوائد
(مردن در اثر بیماری سل، شهادت محسوب می شود).

۱۱. مردن برای دفاع از مالی که در برابر غضب و چپاول قرار دارد. در این خصوص نیز احادیثی آمده است:

* «مَنْ قَتِلَ دُونَ مَالِهِ (وَفِي رِوَايَةٍ أُرِيدَ مَالُهُ بِغَيْرِ حَقٍّ فَقَاتِلَ فَقَتِلَ) فَهُوَ شَهِيدٌ» .« بخاری، مسلم، ابوداود و

نسائی.

ترجمه: هر کس که برای دفاع از مالش کشته شود(و در روایتی، هر کس که مالش به ناحق مورد تجاوز قرار گیرد، و او دفاع کند و کشته شود) شهید است.

* «عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ إِنْ جَاءَ رَجُلٌ يُرِيدُ أَخْذَ مَالِي قَالَ فَلَا تُعْطِهِ مَالِكَ قَالَ أَرَأَيْتَ إِنْ قَاتَلَنِي قَالَ قَاتِلُهُ قَالَ أَرَأَيْتَ إِنْ قَاتَلَنِي قَالَ فَأَنْتَ شَهِيدٌ قَالَ أَرَأَيْتَ إِنْ قَتَلْتُهُ قَالَ هُوَ فِي النَّارِ» . مسلم، نسائی، احمد

ترجمه: ابوهریره می گوید: شخصی نزد رسول الله صلی الله علیه و سلم آمد و عرض کرد: ای رسول خدا! اگر کسی قصد مال مرا نمود، چه کنم؟ فرمود: مال خود را به او نده. گفت: اگر با من بجنگد؟ پیامبر فرمود: با او بجنگ. گفت: اگر او مرا کشت چی؟ رسول خدا صلی الله علیه و سلم فرمود: تو شهید می شوی. آن شخص گفت: اگر من او را بکشم چه می شود؟ پیامبر صلی الله علیه و سلم فرمود: او دوزخی می شود.

* عن مخارق رضی الله عنه قال: «جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ الرَّجُلُ يَا تَبِيبِي فَيُرِيدُ مَالِي قَالَ ذَكَرَهُ بِاللَّهِ قَالَ فَإِنْ لَمْ يَذْكُرْ قَالَ فَاسْتَعِنَ عَلَيْهِ مَنْ حَوْلَكَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ قَالَ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ حَوْلِي أَحَدٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ قَالَ فَاسْتَعِنَ عَلَيْهِ بِالسُّلْطَانِ قَالَ فَإِنْ نَأَى السُّلْطَانُ عَنِّي قَالَ قَاتِلْ دُونَ مَالِكَ حَتَّى تَكُونَ مِنْ شُهَدَاءِ الْآخِرَةِ أَوْ تَمْنَعَ مَالِكَ» .« نسائی و احمد و مطابق با شرایط امام مسلم است.

ترجمه: شخصی نزد پیامبر صلی الله علیه و سلم آمد و عرض کرد: اگر کسی قصد مال مرا کرد، با او چه کنم؟ رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمود: او را به یاد خدا بینداز. آن شخص گفت: اگر نپذیرفت؟ پیامبر اکرم صلی الله علیه و سلم فرمود: از مسلمانانی که آنجا هستند، کمک بخواه. آن شخص گفت: اگر در اطراف من مسلمانانی نباشد؟ پیامبر صلی الله علیه و سلم فرمود: از حکومت کمک بخواه. گفت: اگر حکومت از من دور بود و من نیاز به کمک فوری داشتم، چه کنم؟ رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمود: برای دفاع از مالات بجنگ تا از شهیدان بشوی یا مالات را از دست دشمن نجات دهی.

۱۲. مرگ در راه دین و حفاظت جان خویش: در این خصوص دو حدیث آمده است:

* «مَنْ قُتِلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ قُتِلَ دُونَ أَهْلِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ قُتِلَ دُونَ دِينِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ قُتِلَ دُونَ دَمِهِ فَهُوَ

شَهِيدٌ». ابوداود، ترمذی، احمد و نسائی و سند آن صحیح است

(هر کس در راه دفاع از مال، ناموس و دین خود کشته شود، شهید است.)

* «مَنْ قُتِلَ دُونَ مَظْلَمَتِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ» نسائی.

(هر کس برای دفاع از ستمی که بر وی شده است، کشته شود، شهید است.)

۱۳. مرگ در حال پاسداری از مرزهای مهین اسلامی: و در این باره دو حدیث وجود دارد:

* «رَبِاطُ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ خَيْرٌ مِنْ صِيَامِ شَهْرٍ وَقِيَامِهِ وَإِنْ مَاتَ جَرَى عَلَيْهِ عَمَلُهُ الَّذِي كَانَ يَعْمَلُهُ وَأُجْرِي عَلَيْهِ رِزْقُهُ وَأَمِنْ

الْفِتَانِ». مسلم، نسائی و ترمذی.

ترجمه: يك شبانه روز پاسداری از میهن اسلامی، بهتر از يك ماه روزه گرفتن و شب زنده داری است. و اگر کسی در همین حال بمیرد، برای همیشه پاداش عملش ادامه می‌یابد. و روزی اش به او داده می‌شود و از فتنه قبر محفوظ می‌ماند.

* «كُلُّ مَيِّتٍ يُخْتَمُ عَلَى عَمَلِهِ إِلَّا الَّذِي مَاتَ مُرَابِطًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِنَّهُ يُنْمَى لَهُ عَمَلُهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَيَأْمَنُ مِنْ فِتْنَةِ

الْقَبْرِ». ابوداود، ترمذی، حاکم، احمد و حدیث مطابق شرایط بخاری و مسلم است.

ترجمه: عمل هر کس با مردنش به پایان می‌رسد. مگر کسی که در حال پاسداری از مرزهای اسلام بمیرد. عمل چنین شخصی تا قیامت رشد داده می‌شود و از عذاب قبر در امان خواهد ماند.

هیجدهم: مردن در حال انجام عمل نیک: در حدیث آمده است که:

* «مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ قَالَ حَسَنٌ ابْتِغَاءً وَجَهَ اللَّهُ حُتْمَ لَهْ بِهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ وَمَنْ صَامَ يَوْمًا ابْتِغَاءً وَجَهَ اللَّهُ حُتْمَ لَهْ بِهَا

دَخَلَ الْجَنَّةَ وَمَنْ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ ابْتِغَاءً وَجَهَ اللَّهُ حُتْمَ لَهْ بِهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ». روایت احمد از حذیفه و سند آن صحیح است

ترجمه: هر کس برای رضای خدا لا اله الا الله بگوید و خاتمه اش نیز با همین کلمه باشد، به بهشت می‌رود. و هر کس، برای رضای خدا روزه بگیرد و خاتمه اش با روزه باشد، به بهشت می‌رود. و هر کس برای رضای خدا صدقه دهد و خاتمه اش با این کار باشد، به بهشت می‌رود.

[telegram.me/ahkamjanayezqeshm](https://t.me/ahkamjanayezqeshm)